

ACC. N:R. M 10920: 1-14.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Janne Augustsson

Härad: Sunnerbo

Adress: Näs, Gökeryd

Socken: Gökeryd

Berättat av: olika personer; se uppt-
blads baksida!

Uppteckningsår: 1948.

Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tecken o. tydon av växter, djur m.m. s. 1-4, 7-14.
Tjurar. s. 5.
Fättkast. s. 6.

Widskepelse m. m.

Om man lyckas ställa sig under
det träd i vilket göken sitter och gal
får man önska sig vad man vill.

Om det kliar i den högra handen
får man hälsa på den man gärna vill.

Om man slår mot med den högra foten
i en sten när man går på vägen så blir
man välkommen det man kommer.

Lå hög som en pizztistel är vid
skördetiden så högt med snö blir det
nästa vinter.

De gamla personerna på 1800-talet
brukade läsa upp följande rim om varstisteln:
"Där står en herre uppi en tuva, med röd
luva, hans namn är pilledekkman, när
en kommer nära han så sticks han

Fina upp!

Göken som spåman:

När gamla personer säga göken läste de: "Gök på kvist, säg förvisst, huru många år jag leva får." På många gånger som göken sedan galde i ett sträck så många år hade personen kvar att leva.

När en stjärna faller får man önska sig vad man vill under tiden.

Om det klist under den högra foten får man gå dit man gärna vill.

Om en pojke och en flicka har sällskap och flickan bliser ut tändstickan när pojken tänt rök pipan så betyder det att hon vill hava en kyss.

Om man tvättade en höna i ögonen med vatten och sedan tvättade en hönsblind person i ögonen med samma vatten så blev han bra.

För att freda sig för löss skulle man bära en däsmeknopp i västfickan.

Om fåbetet blommar rikligt på mossarna om våren blir det en våt efterhöst.

När det kliar i vänstra handen får man brev. Om det kliar i vänstra ögat får man gråta. Om det kliar i högra ögat får man glädje.

När katten tvättar sig bakom örat väntar han främmande.

När skatorna skratta utanför boningshuset vänta de främmande till huset.

När hunden gylar mycket väntar han dödsfall.

Man skall inte jämföra sina händer med någon annans persons händer ty det betyder dödsfall i släkten.

Fästmän får inte skänka sin fästman en skjorta ty då blir det slut. Fästmannen får inte skänka fästmän någon sorts fotbeklädnad eller handskar ty då blir det slut.

Fästfolket får ej skänka bort nalar eller knivar till andra personer ty då blir förlovningen uppslagen.

Om någon provar andras förlovningsringar så blir det slut med den förlovningen.

Den som provat en annans förlovningsvigselring får aldrig någon vigselring själv.

Den första present fästmannen ger fästmän skall vara av tyg ty då kan han vara säker på att det inte blir slut.

Kär skatorna byggs högt vänta de en vät sommar och vilja då slippa takdropp.

Före mitten av 1800-talet bodde på Källaköps soldattorp i Götersyd ett folk som hyste tjurar och tjurgoods. När det stulits 2 fläckböster på ett ställe i närheten begjvo länsmannen och fjärdingsmannen sig till soldattorpet för att ransaka. Medan fjärdingsmannen gick upp på vinden för att leta stod länsmannen nedanför trappan.

Han stod då på källarlämnen som var sålig och denna brast av hans tyngd och han hamnade i källaren. Han skrek då till fjärdingsmannen: "Här ä lönnrum". Något tjurgoods hittades inte. Under tiden satt karingen i "fyän" med fläsket vid sidorna om sig och sina kjolar bredda över det men hon blev ej misstänkt utan fick sitta i fred. Fjärdingsmannen var sagusmannens farfar Elias Eriksson Källaköp född 1808.

I Wäraberga nära Pjätteryds sockengräns
finnas 2 stora stenar ett stycke från var-
andra och om dem har gitt följande sägen:

En jätte som bodde i Götteryds socken och
en jätte som bodde i Pjätteryds socken
blevo osams och kastade var sin stor
sten för att slå ihjäl varandra. Den sten
som Pjätteryds jätte kastade gick på sned
och förfelade sitt mål och blev liggande
i nuvarande Walfrid Irenssons äkervång
i Wäraberga. Den sten som Götteryds jätte
kastade gick rätt och slog ihjäl Pjätte-
ryds jätte och studsade sedan tillbaka
och blev liggande på nuvarande Ebner
Danielssons ägor i Wäraberga.

Folket i Pjätteryds socken ville på 1800-
talet vilja göra sägen till att det var deras
jätte som blev den som vann.

När det är gott om rönnbär på rönnarna om hösten till fågelmat väntas en sträng vinter.

När man fryr om den vänstra foten så betyder det snö.

När glöderna äro mycket röda i spisen blir det kallt.

Om det kliar på ryggen så betyder det att det snart blir blåst.

När värmen spritter ut genom draghålet på kakelugnsdörren kommer det snart främman.

Man trodde för 100 år sedan allmänt på att det hade betydelse från vilket väderstruck man hörde gäken första gången om varen.

Versen "östergäk i tröstgäk, västergäk är bästegäk, norregäk är sorggäk, södergäk är dödegäk" kunde alla och hördes gäken från norr blev det dödsfall i släkten och hördes han från söder dog man själv

Många blevo dock bedragna på denna spådom och kunde få höra göken 75 eller 80 år sedan de hört honom från söder första gången.

Den som hörde göken första gången om vären på fastandes mage sades hava blivit "jöhassjittan". I regel var det män som fört blevo det när det tidigt gingo till fähuset för att "fora" okarna och detta tal var mycket vanligt fört på 1900-talet.

Man sade förr att man får inte hämsa göken ty då blöder hans tunga.

Det gamla folket trodde att om man pekade mot regnbågen så ruttade fingret.

Om katten visade sig vänlig mot en främmande som kom på besök sades det: "Vi blir släkt det syns på katten".

När regnbågen visade sig på eftermiddagen den dag det iskat så betydde

det att det ej blev någon iska under natten.

Enligt det gamla folkets mening lade skatan den första grenen till nästa års bo på juldagen.

Man fick inte sätta någon sorts skodon på matbordet ty då vållade det förargelse.

Om man glömmet något som man får gå tillbaka och hämta måste man sitta hemma i 5 minuter eljest får man förargelse hela dagen.

På 1890-talet fanns det bönder som trotsade den gamla regeln att skogsmyrans stackar ej fick röras utan körde hem bebodda myrstackar till strö i fähuset och grisaboden men detta kom fort ur bruk enär det troddes föra olycka med sig till djuren. En bonde förlorade 4 fäkrattur på olika sätt under ett år och

han trädde fullt och fast på att orsaken
var att han kört hem "myretua" i fähuset.

Även ettermyrarna ansågs av några som
farliga att taga in i ladugården. En man
hade hackat upp grästorver som han
körde hem och lagade den söndriga sten-
foten vid fähuset med i den hörna där
fäsen hade sin kätte. Nästa natt dog ett
får genom olyckshändelse och när han sig
efter fanns det ettermyror i torverna i väggen
vilka han gjort husevillor varför han trodde
att de hämnats på fåret.

Sedan långa tider tillbaka var det så
inpräglat i folket och barnen att skogs-
myrans stack skulle vara i fred så det
var ytterst sällan man sig att en okynnig
pojke ränt in en stake i en myrstack.

När man slagit ihjäl en orm var det

loveligt och vanligt att man gjorde ett litet hål i stacken och pitade in armen där vilket ansigs vara en välgärning när myrorna fingo honam till mat.

Genom det myckna svedjandet blevo myrorna i slutet av 1800-talet nästan utrotade i en del skogar och alla de stora stackarna av vilka en del var manshöga gingo upp i lågor men det fanns alltid några myror kvar som räddat sig och dessa började snart bygga på nytt vid en murken svedjestubbe men det tog tid innan de fingo ihop till några stack.

När mina föräldrar skulle "kölna dungen" år 1900 fanns mitt i risfällan en jättestor myrstack vid en stor sten. Allt ris i närheten togs bort och en mängd vatten östes över stacken. Detta kunde dock

inte hindra att ligarna svepte över stacken och svedde honom något och de allra flesta myrorna brändes upp.

Första året fanns det några myror kvar men året därefter var stacken tom.

När svedjan blivit ödelagd körde far hem stacken i ett 10-tal lass till strö hos djuren i fähuset. Han blev varnad av äldre personer därför men han lydde dem inte. Någon olycka eller dödsfall bland djuren blev det inte på lång tid därefter. Någon myrstack som mäter 3 alnar i höjd går inte nu att uppleta men det finns de som är $2\frac{1}{2}$ alnar höga.

När man skulle väja något och man då tog till för lite så det inte ville bli viktet sådes det att man gungit förut om dagen.

När ornar och fjädrar flyga i flock
länge sträckor och då passera över eller
i närheten av boningshusen blir det köld.

Löder om sjön Rönningen och norr
om Gäteryds kyrka finnes en liten göl
som kallas klockegölet där en kyrkklocka
säges vara sänkt.

Om man gick runt omkring inägarnas
skärtorsdagsnatt så måste allt styg hålla
sig utanför rägångarna till gården under hela
året.

Om en loppa hoppar på den vänstra han-
den får man veta nyheter.

När man skulle koka räskalta potatis
lade man i den grytan förrän vattnet ko-
kade och försummade man sig då och vattnet
kokade häftigt, brukade flickorna säga: "fräns
koka höjt i takätt!"

Om en spindel hängde ner från pane-
let i stugan och där fanns vuxna
flickor sade man till dem: "Där hänger
en friare te de."

Om det kliar i den högra näs-
borran kommer det snart kvinnfolk
på besök, Om det kliar i den
vänstra näsborran kommer det snart
manfolk på besök. När det kli-
ade i näsan sade de gamla att det
"stanna" = kommer någon.

Om det brinner i sotet på un-
dersidan av kakelugnsringarna bety-
der det milt väder.

Om man skulle stiga upp mycket tidigt
nästa ~~sista~~ morgon så skulle man när man
lagt sig på kvällen knacka lika många slag i väg-
gen som klockan skulle vara så sov man inte över
sig.